

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ 2026
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ**

29/05/2026

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α.

Α. Ενδεικτική Περίληψη

Το κείμενο 1 εξετάζει τους παράγοντες δημογραφικής κατάρρευσης σε παγκόσμιο επίπεδο. Παραθέτει τους οικονομικής φύσης λόγους που ως τώρα θεωρούνταν κυρίαρχοι: κόστος ζωής, απουσία κράτους Πρόνοιας, εργασιακή ανασφάλεια. Προσθέτει, ωστόσο, ότι σύμφωνα με έρευνες νεότερων δημογράφων (Άννα Λουί Σασμάν, "New York Times") σημαντικό ρόλο διαδραματίζει μια καθολικότερη υπαρξιακή κρίση που περιλαμβάνει εκτός από την οικονομία, το κλίμα, τον πόλεμο και την τεχνητή νοημοσύνη. Παράλληλη έρευνα ("Financial Times") προσθέτει την κουλτούρα των ΜΚΔ, όπου οι ανεδαφικές προσδοκίες για τις ανθρώπινες σχέσεις και η ιδεολογική διάσταση των φύλων οδηγούν τους νέους στη μοναξιά κι όχι στη σύνδεση.

ΘΕΜΑ Β.

B1.

1. β.
2. β.
3. α.
4. α.
5. α.

B2. α.

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 παρουσιάζεται ως πρόσθετο αίτιο της δημογραφικής κατάρρευσης η χρήση smartphones και η αλληλεπίδραση των νέων με χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης: "Προς επίρρωση... επιτυχίας". Δύο από τα αποτελέσματα αυτού του φαινομένου που παρουσιάζονται στην παράγραφο είναι α) οι μη ρεαλιστικές προσδοκίες που καλλιεργούνται στους νέους και εντείνουν τη μοναξιά και την απομόνωσή τους και β) ένα ιδεολογικό χάσμα ανάμεσα σε νέους άνδρες και γυναίκες (σχετιζόμενο και με το μορφωτικό επίπεδό τους): "Έτσι... εκπαίδευση".

Πρόθεση της συντάκτριας μέσα από την παρουσίαση των αποτελεσμάτων είναι να ενισχύσει την πειστικότητα του κειμένου δίνοντας έμφαση στις συνέπειες της νεανικής κουλτούρας των ΜΚΔ, προκειμένου να αναδειχθεί και να κατανοηθεί η σύγχρονη "πολυκρίση" από τους αναγνώστες/στριες, να προβληματιστούν και να αποφευχθεί η συνέχισή της.

B2 β.

Η λέξη "γιατί" δηλώνει αιτιολόγηση. Συγκεκριμένα, αναφέρεται στην προηγούμενη περίοδο αιτιολογώντας την ύπαρξη συντηρητισμού ή προοδευτισμού ανεξαρτήτως ηλικίας.

Η λέξη "λοιπόν" δηλώνει συμπέρασμα. Αναφέρεται στις προηγούμενες περιόδους, όπου παρουσιάστηκαν γνωρίσματα των γενεών, προκειμένου να καταλήξει στη θέση ότι κάθε γενιά είναι ωφέλιμη για την κοινωνική πρόοδο.

B3.

Το ασύνδετο σχήμα της πρώτης περιόδου προσδίδει έμφαση στη Θ.Π. της παραγράφου, καθώς και γρήγορο ρυθμό, ζωντάνια και παραστατικότητα. Έτσι, αναδεικνύει τα χαρακτηριστικά της νεαρής ηλικίας προσελκύντας με αμεσότητα την προσοχή του αναγνώστη/στριας.

Η χρήση του α' πληθυντικού προσώπου προσδίδει μια καθολικότητα στη θέση του συγγραφέα καθιστώντας το ύφος άμεσο, οικείο και συλλογικό. Ταυτόχρονα, αντικαθιστά τη χρήση του α ενικού για λόγους μετριοπάθειας και κοινής αποδοχής.

Η συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας στην αναφορική πρόταση καθιστά το ύφος πιο βιωματικό, γλαφυρό και ζωντανό, μεταδίδει το νόημα με πιο κατανοητό και άμεσο τρόπο μέσω της χρήσης της εικόνας του καλπασμού που είναι οικεία σε κάθε αναγνώστη/στρια. Έτσι, το νόημα γίνεται πιο εύληπτο σχετικά με τον παρορμητισμό των νέων.

Γ1.

Το ποιητικό υποκείμενο απευθύνεται άμεσα σε κάθε αναγνώστη/στρια προτρέποντάς τον/την να διεκδικήσει μια ζωή με νόημα. Αυτό το επιτυγχάνει με τη **χρήση β' ενικού προσώπου Προστακτικής και Προτρεπτικής Υποτακτικής που διατρέχουν το ποίημα** ("Χτύπα", "πέταξε", "Πρέπει να γυμνωθεις"). Μια πρώτη βασική προτροπή που αποτελεί προϋπόθεση των υπολοίπων, είναι να μη βαλτώνει στη θλίψη και να αποδιώξει κάθε οδύνη και στενοχώρια, είτε εσωτερικής προέλευσης είτε από εξωτερική κακοήθεια, για να επιδιώξει τη χαρά. **Οι συναισθηματικά φορτισμένες αντιθέσεις ανάμεσα σε χαρά και θλίψη, σε ξύδι και μέλι εντείνουν τη αναγκαιότητα αυτής της μεταβολής από τη μιζέρια στη χαρά** ("χτύπα τη θλίψη καταγής", "πρέπει να πολεμήσεις να χαρής", "κι όχι να πίνης ξύδι", "τώρα σου πρέπει μέλι"). Μια δεύτερη προτροπή είναι η γύμνωση του ατόμου και το στόλισμα του με ηδονές. Με άλλα λόγια, η θαρραλέα έκθεση του πραγματικού του εαυτού και η αγάπη προς αυτόν μέσω της απόλαυσης και της αναζωογόνησης των δυνάμεων του, όπως φανερώνουν **οι σουρεαλιστικές εικόνες "να στολιστής με αχάτη", "να ανασάνης**

μπροστά στον ήλιο". Το τελευταίο βήμα το οποίο προτείνει το ποιητικό υποκείμενο στο άτομο είναι να "βγει στο δρόμο" θαρραλέα και άφοβα με εμπιστοσύνη στις δυνάμεις του, λυτρωμένο από τα καταστροφικά του ένστικτα και γεμάτο αγωνιστική διάθεση για ζωή.

(Ενδεικτικά) Εγώ προσωπικά, θα ανταποκρινόμουν στο κάλεσμα του ποιητικού υποκειμένου για χαρά, ηδονή, αυτοπεποίθηση και αγωνιστική παρουσία στη ζωή. Δε θα ήθελα να γίνω ένας άνθρωπος απογοητευμένος από τη δυστυχία που απλώνεται γύρω μου και μέσα μου, να εξουδετερωθώ από την ηττοπάθεια και το αίσθημα ασημαντότητας που θα με έριχνε σε απραξία. Αντίθετα, πιστεύοντας στον εαυτό μου, θα ήθελα να διεκδικήσω το δικαίωμα στη χαρά για μένα και τους γύρω μου, για να ζήσω μια ζωή με νόημα.

Οι μαθητές/τριες μπορούν να χρησιμοποιήσουν διάφορους δείκτες ακόμα όπως:

τη χρήση μεταφορών

την επανάληψη

τις συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις

Δ1.

Ενδεικτικοί τίτλοι:

ΑΠΕΛΠΙΣΜΕΝΟΙ ΜΟΝΟΙ ή ΧΑΡΟΥΜΕΝΟΙ ΜΑΖΙ;

Το συμπλησίασμα νέων και ηλικιωμένων ως αντίδοτο στη μοναξιά

Προτεινόμενος πρόλογος

Η αγχώδης κατάθλιψη θεωρείται από τους επιστήμονες ήδη η νόσος του 21ου αιώνα, σχετιζόμενη με αισθήματα απογοήτευσης, μοναξιάς και απομόνωσης του ατόμου, καθώς και πολλαπλής αλλοτρίωσης του μέσα σε ανταγωνιστικά και ανθυγιεινά κοινωνικά, αστικά και εργασιακά περιβάλλοντα. Δεν πρόκειται, επομένως, για την ωφέλιμη μοναξιά με την οποία κάθε αυτόνομο και χειραφετημένο άτομο εξοικειώνεται εποικοδομητικά, αλλά για μια μοναξιά καταστροφική, ισοπεδωτική και αχόρταγη, που αφήνει πίσω της ένα τεράστιο εσωτερικό κενό σε μικρούς και μεγάλους. Πώς φτάσαμε ως εδώ; Τι έκαναν λάθος όλες οι γενιές που συμβιώνουν αυτή τη στιγμή στον κόσμο, ώστε να απομονωθούν τόσο πολύ και πώς μπορούν ξανασμίξουν;

Ενδεικτικές ιδέες για το α' ζητούμενο

Κάποιοι λόγοι που οδήγησαν σ' αυτή την εξέλιξη είναι οφθαλμοφανείς. Ο άνθρωπος σήμερα βάλλεται ταυτόχρονα από παντού, αισθάνεται ότι υπάρχουν ανοιχτά μέτωπα σε κάθε πτυχή της ζωής του. **Οι πόλεις του**

είναι αφιλόξενες, πολύβουες, κουραστικές, χωρίς πράσινο και δημόσιους χώρους όπου θα μπορούσε να βρει λίγη ηρεμία και αποφόρτιση. **Η καθημερινή ρουτίνα είναι εξοντωτική**, αφού για να ανταποκριθεί στο κόστος ζωής **καλείται να δουλεύει ολοένα και πιο εντατικά. Κάπου στην πορεία των υποχρεώσεων ο ελεύθερος χρόνος χάνεται και μαζί του οι ποιοτικές ανθρώπινες σχέσεις.** Το καταφύγιο; **Τηλεόραση, κινητό, social media. Το υποκατάστατο αυτό**, βέβαια, αδυνατεί να γεμίσει το τεράστιο κενό του. Δυστυχώς τα παραπάνω, όπως κάθε τι οφθαλμοφανές, συχνά καταλήγουν αόρατα... Γι' αυτό διαιωνίζονται.

Σε ένα βαθύτερο ιδεολογικό επίπεδο, η εξωτερική αυτή συνθήκη που περιγράψαμε παραπάνω, συμβαδίζει με μια συγκεχυμένη και τοξική φιλοσοφία ζωής. Το άτομο, απαλλαγμένο από το βαρύ σωματικό μόχθο άλλων εποχών, με πρόσβαση σε ορισμένες ανέσεις και κατοχυρωμένα δικαιώματα, θα περιμέναμε να βρίσκεται πιο κοντά στην ευτυχία και τη χαρά. Αντιθέτως, **το διάχυτο κλίμα κοινωνικού ανταγωνισμού λόγω των ανισοτήτων και του χάσματος πλουσίων-φτωχών, η επανεμφάνιση ακραίων ιδεολογιών μίσους και αποκλεισμού κοινωνικών και εθνοτικών ομάδων, η ανασφάλεια και η καχυποψία που γεννά η κινδυνολογία και η τρομολαγνεία των ΜΜΕ, η επίγνωση των σοβαρών οικολογικών απειλών και πολέμων που αποδίδονται στις μεγαλύτερες γενιές, το συγκρουσιακό κλίμα ανάμεσα στα φύλα λόγω της ανισότητας τους που επιμένει, όλα τα παραπάνω αποσυνδέουν τους ανθρώπους και τους καθιστούν "εχθρούς".** Το άτομο κλείνεται στον εαυτό του νιώθοντας ότι οι άλλοι το απειλούν.

Η **απουσία θετικών ερεθισμάτων** για το άτομο σε μία κουλτούρα τοξικότητας και αρνητισμού, καταγιγισμού επιθετικών ειδήσεων και προβλημάτων το ρίχνει σε μια κατάσταση βαθιάς απογοήτευσης και απομόνωσης. **Χωρίς επαφή με τη φύση και την τέχνη, χωρίς ουσιαστικές και ποιοτικές σχέσεις με τους γύρω του, δε βρίσκει νόημα στο σχετίζεσθαι και σε καμία πτυχή της ζωής του.** Όλα γίνονται "βάρος" που δε μπορεί να σηκώσει. Αδειάζει από ζωτική ενέργεια που θα μπορούσε να οδηγήσει σε προσφορά, αλληλεγγύη, σύνδεση με τον Άλλον με διάφορους τρόπους.

Η **ναρκισσιστική κουλτούρα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης οδηγεί στην απομόνωση.** Οι άνθρωποι, μικροί και μεγάλοι, απορροφημένοι πλέον από μια πολύωρη και ψυχαναγκαστική ενασχόληση με αναρτήσεις, likes και αυτοφωτογραφίες, χάνονται σε ένα κόσμο επιβεβαίωσης, φίλτρων, ψεύτικων και εξιδανικευμένων εικόνων. Η κρίση αυθεντικότητας απομακρύνει τους ανθρώπους που δεν

τολμούν πλέον να αντικρίσουν τους άλλους χωρίς μάσκες και άμυνες. Έτσι, όμως, οι άνθρωποι καταλήγουν να καθρεφτίζονται απλώς στα social media, αντί να ζουν, να αγαπούν, να αποδέχονται, να αλλάζουν, να συνυπάρχουν και να εξελίσσονται.

Ενδεικτικές ιδέες για το β' ζητούμενο

Κάθε νέος και νέα, ειδικά στη χώρα μας, που οι γενιές μεγαλώνουν ακόμα σχετικά δεμένες, μπορεί να επιδιώξει μια ανθρώπινη και ουσιαστική σχέση με τους ανθρώπους μεγαλύτερης ηλικίας του οικογενειακού και ευρύτερου φιλικού περιβάλλοντος του/της. Αυτό θα σήμαινε, την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου μέσα από κοινές δραστηριότητες: εκδρομές, οικογενειακά τραπέζια, επιτραπέζια παιχνίδια, βόλτες, παρακολούθηση ταινιών και παραστάσεων, συζήτηση κ.ά. Ο διάλογος και το μοίρασμα ιστοριών και εμπειριών ανάμεσα σε νέους και ηλικιωμένους είναι μια εξίσου πολύτιμη πλευρά αυτής της σχέσης που αναδεικνύει τη βαθύτερη σύνδεση των γενεών και δημιουργεί συναίσθηση της συνέχειας τους. Έτσι, οι νέοι μέσω της ετερογνωσίας οδηγούνται στην αυτογνωσία και αυτεπίγνωση, καθώς συνειδητοποιούν τις ρίζες τους και τις καταβολές τους.

Πολλοί ηλικιωμένοι που βρίσκονται μακριά από δικούς τους ανθρώπους, σε ιδρύματα και οίκους ευγηρίας νιώθουν ίσως περισσότερο μόνοι από κάθε άλλον. Εκεί, η συμβολή των νέων μπορεί να γίνει καθοριστική. Οι περισσότεροι νέοι έχουν μια εμπειρία επίσκεψης τέτοιων χώρων στο πλαίσιο του σχολείου σε μικρή ηλικία με αφορμή κάποια γιορτή. Τέτοιες μικρές πράξεις αλληλεγγύης, αν συνέβαιναν συχνότερα, θα ωφελούσαν ιδιαίτερα την κοινωνική συνοχή. Αυτό θα μπορούσε να πάρει τη μορφή μιας απλής συζήτησης/επίσκεψης, είτε μιας πιο οργανωμένης ή και καλλιτεχνικής δραστηριότητας, όπως ζωγραφική, χορός, παιχνίδια, παρακολούθηση ταινιών κοινού ενδιαφέροντος που θα έφερναν τις γενιές αυτές πιο κοντά, μετάδοση κάποιας γνώσης ή τέχνης εκ μέρους των ηλικιωμένων που απειλείται να εξαφανιστεί και τόσα άλλα.

Ενδεικτικός επίλογος

Είμαστε τόσο κοντά κι, ωστόσο, οι καρδιές μας είναι τόσο μακριά η μία απ' την άλλη σήμερα, όπως έχει επισημάνει εύστοχα στο παρελθόν ο Αντώνης Σαμαράκης. Δεν είναι, όμως, κάποιο αζεπέραστο εμπόδιο ή κάποια αγεφύρωτη απόσταση αυτό που μας χωρίζει. Είναι μια απουσία βούλησης και ένας εθισμός σε αντιπερισπασμούς που υπόσχονται "ευτυχία" χωρίς να την προσφέρουν. Η ευτυχία και η χαρά βρίσκονται δίπλα μας, αρκεί να θελήσουμε να τις κοιτάξουμε, να επικοινωνήσουμε με τους συνανθρώπους μας κάθε ηλικίας, να μοιραστούμε εμπειρίες ζωής και βιώματα που δεν προσφέρουν ψηφιακές αλλά χειροπιαστές και αναζωογονητικές ανταμοιβές.